

Kongregácia pre náuku viery

Iuvenescit Ecclesia

List biskupom Katolíckej cirkvi

o vzťahu medzi hierarchickými a charizmatickými darmi pre život a poslanie Cirkvi

Úvod

Dary Ducha Svätého v Cirkvi, ktorá plní svoje poslanie

1. Cirkev sa omladzuje silou evanjelia a Duch ju neustále obnovuje, buduje a riadi „rozmanitými hierarchickými a charizmatickými darmi“¹. Druhý vatikánsky koncil opakovane zdôrazňoval obdivuhodné dielo Ducha Svätého, ktorý posväčuje Boží ľud, vedie ho a krášli čnosťami a obohacuje ho osobitnými darmi na jeho budovanie. Pôsobenie božského Utešiteľa v Cirkvi má mnohé podoby, ako na to často poukazovali cirkevní otcovia. Ján Zlatoústý píše: „Ktoré milosti, pôsobiace našu spásu, nám nedaruje Duch Svätý? Prostredníctvom neho sme boli oslobodení z otroctva a povolani k slobode, privedení k adoptívnemu synovstvu a takpovediac nanovo utvorení potom, ako sme odložili ťažké a nenávidené bremeno našich hriechov. Prostredníctvom Ducha Svätého tu nachádzame zbor kňazov a vlastnime zástup učencov; z tohto prameňa prýšia dary zjavenia, milosti uzdravenia a všetky ostatné charizmy, ktoré zdobia Božiu Cirkev“². Vďaka samotnému životu Cirkvi, mnohým zásahom magistéria a teologickému bádaniu sa úspešne rozvinulo povedomie o mnohorakom pôsobení Ducha Svätého v Cirkvi, čím si charizmatické dary, ktorými je Boží ľud v každom čase obohacovaný na plnenie svojho poslania, získali osobitnú pozornosť.

V dnešnej dobe sa javí ako zvlášť naliehavá úloha účinne tlmočiť evanjelium. Svätý Otec František vo svojej apoštolskej exhortácii *Evangelii gaudium* pripomína, že „ak nás má niečo sväto znepokojovať a spôsobať starosti nášmu svedomiu, potom to, že mnohí naši bratia žijú bez sily svetla a útechy z priateľstva Ježiša Krista; bez spoločenstva viery, ktoré ich zhromažďuje; bez horizontu zmyslu života“³. Pozvanie byť Cirkvou „ktorá vychádza“, nás vedie k tomu, aby sme celý kresťanský život nanovo pochopili na základe misijného kľúča.⁴ Úloha evanjelizovať sa týka všetkých oblastí Cirkvi: riadnej pastorácie, ohlasovania evanjelia tým, ktorí sa vzdali kresťanskej

¹ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 4.

² JÁN ZLATOÚSTY: *Homilia de Pentecoste*, II, 1: PG 50, 464.

³ FRANTIŠEK: apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium* (24. novembra 2013), 49: AAS 105 (2013), 1040.

⁴ Porov. *tamže* 20 – 24: AAS 105 (2013), 1028 – 1029.

viery, a zvlášť tým, ktorí sa nikdy nedostali k Ježišovmu evanjeliu, alebo ho vždy odmietali.⁵ Pri plnení tejto úlohy, ktorá je nevyhnutnou súčasťou novej evanjelizácie, je viac ako inokedy potrebné uznať a oceniť mnohé charizmy, ktoré dokážu vzbudiť a živiť vieru Božieho ľudu.

Mnohoraké cirkevné zoskupenia

2. Tak pred, ako aj po Druhom vatikánskom koncile vznikli mnohé cirkevné zoskupenia, ktoré predstavujú významný zdroj obnovy pre Cirkev i pre naliehavo potrebné „pastoračné a misijné obrátenie“⁶ celého cirkevného života. K hodnote a bohatstvu všetkých tradičných zoskupení, ktoré charakterizujú ich vlastné špecifické ciele, ako aj inštitútov zasväteného života a spoločností apoštolského života, sa pridávajú novšie skupiny, ktoré možno opísať ako združenia veriacich, cirkevné hnutia a nové komunity; nimi sa zaoberá tento dokument. Tieto zoskupenia nemožno chápať len ako nezávislé skupiny osôb, ktoré sledujú určitý spoločenský či náboženský cieľ. V cirkevnom prostredí sa odlišujú svojím charakterom „hnutia“, pretože sú veľmi dynamické, schopné urobiť evanjelium veľmi prítiahlivým a ponúknuť kresťanský život s globálnou perspektívou, zahŕňajúcou všetky stránky ľudskej existencie. Združovanie sa veriacich do skupín, v ktorých intenzívne spoluprežívajú svoje kresťanstvo, s cieľom posilniť svoj život viery, nádeje a lásky, výstižne vyjadruje cirkevnú dynamiku ako tajomstvo spoločenstva pre poslanie a javí sa ako znak jednoty Cirkvi v Kristovi. V tomto zmysle cirkevné združenia vznikajúce zo spoločnej charizmy, smerujú k tomu, aby ich cieľom bol „všeobecný apoštolský cieľ Cirkvi“⁷. Z tohto hľadiska združenia veriacich a nové spoločenstvá ponúkajú nové formy nasledovania Krista, v ktorých sa prehlbuje *communio cum Dio* a *communio fidelium*. Tým sa očarenie zo stretnutia s Pánom Ježišom a krása kresťanského života prežívaného v jeho celistvosti vnáša do nových spoločenských kontextov. V týchto zoskupeniach sa prejavuje aj osobitná forma misií a svedectva, zameraných na podporu a rozvoj živého vedomia o vlastnom kresťanskom povolaní, ako aj na stabilné postupy kresťanskej formácie a cesty evanjeliovej dokonalosti. V súlade s rozličnými charizmami sa na nich môžu podieľať veriaci v rôznom životnom stave (laici, vysvätení služobníci i zasvätené osoby), čo poukazuje na pestré bohatstvo cirkevného spoločenstva. Veľká schopnosť týchto zoskupení združovať ľudí je dôležitým dokladom toho, že Cirkev nerastie „z prozelytizmu“, ale na základe „prítiahlivosti“⁸.

⁵ Porov. *tamže* 14: AAS 105 (2013), 1028 – 1029.

⁶ *Tamže* 25: AAS 105 (2013), 1030.

⁷ DRUHÝ Vatikánsky koncil: dekrét *Apostolicam actuositatem*, 19.

⁸ FRANTIŠEK: apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 14: AAS 105 (2013), 1026; porov. BENEDIKT XVI.: *Homília pri úvodnej svätej omši na 5. všeobecnej konferencii latinskoamerického episkopátu a episkopátu Karibiku vo svätyni La Aparecida* (13. máj 2007): AAS 99 (2007), 43.

Obracajúc sa k predstaviteľom hnutí a nových spoločenstiev, Ján Pavol II. povedal, že v nich spoznáva Duchom Svätým vzbudenú „prozreteľnú odpoveď“⁹ na potrebu presvedčivo tlmočiť evanjelium celému svetu, s ohľadom na významné transformačné procesy prebiehajúce na celosvetovej úrovni, často poznačené silne sekularizovanou kultúrou. Tento kvas Ducha „priniesol do života Cirkvi neočakávanú a niekedy priam výbušnú novosť“¹⁰. Ten istý pápež pripomenul, že pre všetky tieto cirkevné zoskupenia sa otvára čas „cirkevnej zrelosti“, ktorý predstavuje ich plné ocenenie a začlenenie „do miestnych cirkví a farností, a to stále v spoločenstve s pastiermi a v poslušnosti voči ich pokynom“¹¹. Tieto nové zoskupenia, za ktoré je srdce Cirkvi naplnené radosťou a vďačnosťou, majú mať pozitívny vzťah k všetkým ostatným darom prítomným v cirkevnom živote.

Cieľ predloženého dokumentu

3. Kongregácia pre náuku viery chce týmto dokumentom vo svetle vzťahu medzi hierarchickými a charizmatickými darmi zdôrazniť tie teologické a ekleziologické prvky, ktorých pochopenie môže podporiť plodnú a riadnu účasť nových združení na spoločenstve a poslaní Cirkvi. S týmto cieľom sú predstavené predovšetkým niektoré kľúčové prvky náuky o charizmách, ktoré nachádzame v Novom zákone, ako aj úvahy učiteľského úradu týkajúce sa týchto nových zoskupení. Následne, vychádzajúc z istých princípov systematickej teológie, ponúkame identifikačné prvky hierarchických a charizmatických darov, spolu s niekoľkými kritériami na rozlišovanie nových cirkevných zoskupení.

I. Charizmy podľa Nového zákona

Milosť a charizma

4. „Charizma“ je prepisom gréckeho slova *chàrisma*, ktoré sa často používa v Pavlových listoch a objavuje sa aj v *Prvom Petrovom liste*. Jeho všeobecný význam je „veľkodušný dar“ a v Novom zákone sa používa iba vo vzťahu k darom pochádzajúcim od Boha. V niektorých pasážach dostáva vďaka kontextu presnejší význam (porov. *Rim 12, 6; 1 Kor 12, 4. 31; 1 Pt 4, 10*), ktorého základnou črtou je rozličnosť udeľovaných darov.¹² V moderných jazykoch takýto zmysel

⁹ JÁN PAVOL II.: *Príhovor k príslušníkom cirkevných hnutí a nových komunít na vigíliu Zoslania Ducha Svätého* (30. mája 1998), 7: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XXI, 1 (1998), 1123.

¹⁰ *Tamže* 6: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XXI, 1 (1998), 1122.

¹¹ *Tamže* 8: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XXI, 1 (1998), 1124.

¹² „Dary milosti sú rozličné“ (*1 Kor 12, 4*); „máme rozličné dary podľa milosti“ (*Rim 12, 6*); „každý má svoj vlastný dar od Boha: jeden tak, druhý inak“ (*1 Kor 7, 7*).

prevláda aj u slov odvodených od tohto gréckeho termínu. Na rozdiel od základných milostí, ako sú posväcujúce milosti, alebo dary viery, nádeje a lásky, ktoré sú nevyhnutné pre každého kresťana, jednotlivé charizmy nie sú darom, ktorý dostávajú všetci (porov. *1 Kor 12, 30*). Charizmy sú mimoriadnymi darmi, ktoré Duch rozdeľuje „ako chce“ (*1 Kor 12, 11*). Oba najdôležitejšie texty (*Rim 12, 4 – 8; 1 Kor 12, 12 – 30*) používajú na opísanie nevyhnutnej prítomnosti rôznych chariziem v Cirkvi prirovnanie s ľudským telom: „*Lebo ako máme v jednom tele mnoho údov, ale všetky údy nekonajú tú istú činnosť, tak aj my mnohí sme jedno telo v Kristovi a jednotlivo sme si navzájom údmi. Máme rozličné dary podľa milosti, ktorú sme dostali*“ (*Rim 12, 4 – 6*). Rozdielnosť údov tela nepredstavuje anomáliu, ktorej sa treba vyhnúť, ale naopak, je to prospešná nevyhnutnosť, ktorá umožňuje vykonávanie rôznych životných funkcií. „*Keby boli všetky jedným údom, kde by bolo telo? No takto je mnoho údov, ale iba jedno telo*“ (*1 Kor 12, 19 – 20*). Úzky vzťah medzi jednotlivými charizmami (*charismata*) a Božou milosťou (*chàris*) potvrdzuje Pavol v *Rim 12, 6* a Peter v *1 Pt 4, 10*.¹³ Charizmy sa chápu ako prejavy „mnohorakej Božej milosti“ (*1 Pt 4, 10*). Nejde teda len o ľudské schopnosti. Ich božský pôvod je vyjadrený rozličným spôsobom: podľa niektorých textov pochádzajú od Boha (porov. *Rim 12, 3; 1 Kor 12, 28; 2 Tim 1, 6; 1 Pt 4, 10*); podľa *Ef 4, 7* pochádzajú od Krista; podľa *1 Kor 12, 4 – 11* od Ducha Svätého. Keďže posledný úryvok je najnaliehavejší (menuje sedem ráz Ducha), charizmy sa zvyčajne predstavujú ako „prejavy Ducha“ (*1 Kor 12, 7*). Je však zrejmé, že ich prisúdenie Duchu Svätému nie je výlučné a neprotirečí predchádzajúcim dvom. Dary Ducha totiž vždy zahŕňajú celý trojičný horizont, ako už od počiatku neprestajne tvrdí teológia tak na Západe, ako aj na Východe.¹⁴

Dary dané „na úžitok“ a primát lásky

5. V *1 Kor 12, 7* Pavol hovorí, že každý „*dostáva prejavy Ducha na všeobecný úžitok*“. Mnohí prekladatelia používajú spojenie „na všeobecný úžitok“, pretože väčšina darov spomínaných apoštolom, i keď nie všetky, sú bezprostredne na úžitok všetkým. Toto ich zameranie na budovanie všetkých dobre pochopil napríklad Bazil Veľký, keď povedal: „A tieto dary každý dostane viac pre druhých ako pre seba samého... V živote spoločenstva je potrebné, aby bola sila Ducha Svätého, ktorá bola darovaná jednému, ďalej odovzdaná všetkým. Kto žije len pre seba, možno má nejakú charizmu, ale táto ostáva bez úžitku, keď ju necháva neaktívnu, pretože ju chová len v sebe“¹⁵. Pavol však nevyklučuje, že by charizma mohla slúžiť len jednej osobe, ktorá ju dostala. To je prípad

¹³ V gréčtine tieto dve slová (*chàrisma* e *chàris*) majú ten istý koreň.

¹⁴ Porov. ORIGENES, *De principiis*, I, 3, 7; PG 11, 153: „to, čo sa nazýva dar Ducha, sa odovzdáva skrze dielo Syna a tvorí pôsobením Otca“.

¹⁵ BAZIL Z CÉZAREY: *Regulae fusius tractatae*, 7, 2: PG 31, 933 – 934.

hovorenia jazykmi, ktorý sa z tohto hľadiska líši od daru prorokovania.¹⁶ Charizmy, ktoré sú na spoločný úžitok, tzv. charizmy slova (múdrosti, poznania, prorokovania, napomínania) alebo činu (moci, služby, riadenia), sú aj na osobný úžitok, pretože ich služba pre spoločné dobro podporuje rast v láske u tých, ktorí sú ich nositeľmi. V súvislosti s tým Pavol poznamenáva, že ak chýba láska, ani tie najvznešenejšie dary nebudú na úžitok osobe, ktorá ich dostala (porov. *1 Kor* 13, 1 – 3). Strohý úryvok z Matúšovho evanjelia (porov. *Mt* 7, 22 – 23) vyjadruje tú istú skutočnosť: používanie viditeľných chariziem (proroctvá, exorcizmy, zázraky) môže ísť, žiaľ, ruka v ruke s chýbajúcim autentickým vzťahom k Spasiteľovi. Tak Peter, ako aj Pavol trvajú navyše na nevyhnutnosti zamerať všetky charizmy na lásku. Peter ponúka všeobecné pravidlo: „*Podľa toho, kto aký dar dostal, slúžte si navzájom ako dobrí správcovia mnohotvárnej Božej milosti*“ (*1 Pt* 4, 10). Pavol sa stará predovšetkým o používanie chariziem počas zhromaždení kresťanských spoločenstiev, keď hovorí: „... *všetko nech je na budovanie*“ (*1 Kor* 14, 26).

Rôznosť chariziem

6. V niektorých textoch nachádzame zoznam chariziem, niekedy súhrnný (porov. *1 Pt* 4, 10), inokedy podrobnejší (porov. *1 Kor* 12, 8 – 10. 28 – 30; *Rim* 12, 6 – 8). Medzi menovanými charizmami sú jednak mimoriadne dary (uzdravovania, konania s mocou, rozličných jazykov) a riadne dary (vyučovania, služby, dobročinnosti), jednak služby na vedenie spoločenstva (porov. *Ef* 4, 11) a dary udeľované vkladáním rúk (porov. *1 Tim* 4, 14; *2 Tim* 1, 6). Nie je vždy jasné, či sú všetky tieto dary považované za „charizmy“ vo vlastnom zmysle. Mimoriadne dary spomínané opakovane v *1 Kor* 12 – 14 totiž z neskorších textov vypadli; zoznam z *Rim* 12, 6 – 8 predkladá iba menej viditeľné dary, ktoré majú trvalý úžitok pre život kresťanskej komunity. Nijaký z týchto zoznamov si však nerobí nárok na úplnosť. Inde napríklad Pavol naznačuje, že voľba celibátu z lásky ku Kristovi sa má chápať ako ovocie charizmy, podobne ako manželstvo (porov. *1 Kor* 7, 7 v kontexte celej kapitoly). Príklady, ktoré dáva, závisia od stupňa rozvoja, ktorý dosiahli cirkvi v danej dobe, a preto k nim možno pridávať ďalšie. Cirkev sa totiž vďaka oživujúcemu pôsobeniu Ducha Svätého stále rozvíja v čase.

Správne používanie chariziem v cirkevnom spoločenstve

¹⁶ „*Kto hovorí jazykmi, buduje seba samého, ale kto prorokuje, buduje Cirkev*“ (*1 Kor* 14, 4). Apoštol nepoháda darom glosolálie, teda charizmou modlitby, ktorá je užitočná pre osobný vzťah s Bohom, a uznáva ho ako skutočnú charizmu, hoci nie je priamo na spoločný úžitok: „*Ďakujem Bohu, že hovorím jazykmi viac ako vy všetci; ale na zhromaždení radšej chcem povedať päť zrozumiteľných slov, aby som aj iných poučil, než desaťtisíc slov darom jazykov*“ (*1 Kor* 14, 18 – 19).

7. Z uvedeného sa zdá zrejmé, že v textoch Svätého písma neexistuje protirečenie medzi rôznymi charizmami, ale skôr v nich vidno ich harmonické spojenie a komplementárnosť. Protiklad medzi inštitucionálnou cirkvou židovsko-kresťanského typu a charizmatickou cirkvou pavlovského typu, o ktorom hovoria niektoré reduktívne ekleziologické interpretácie, nenachádza v skutočnosti adekvátny základ v textoch Nového zákona. Pavol je ďaleko od toho, aby charizmy kládol na jednu stranu a inštitucionálne prvky na druhú, alebo Cirkev „lásky“ oproti Cirkvi „inštitúcií“. V jednom rade menuje tých, ktorí sú nositeľmi chariziem moci a vyučovania – chariziem, ktoré slúžia každodennému životu spoločenstva – a vzápätí uvádza tie najnezvyčajnejšie charizmy.¹⁷ Sám Pavol opisuje svoju službu apoštola ako „službu Ducha“ (2 Kor 3, 8). Cíti, že mu bola zverená autorita (*exousia*), ktorú mu dal Pán (porov. 2 Kor 10, 8; 13, 10) a ktorá sa vzťahuje aj na charizmatikov. Tak on, ako aj Peter, dávajú charizmatikom inštrukcie, ako využívať charizmy. Obaja charizmy dobroprajne vítajú a sú presvedčení o ich božskom pôvode; nepovažujú ich však za dary, ktoré by oprávňovali k vypovedaniu poslušnosti voči cirkevnej hierarchii, alebo dávali právo na autonómnu službu. Pavol si uvedomuje, aké nepríjemnosti môže v rámci kresťanského spoločenstva vyvolať nezriadené používanie chariziem.¹⁸ Apoštol preto zasahuje svojou autoritou a stanovuje presné pravidlá na používanie chariziem „v Cirkvi“ (1 Kor 14, 19.28), teda počas zhromaždenia spoločenstva (porov. 1 Kor 14, 23.26). Obmedzuje napríklad praktizovanie glosolálie.¹⁹ Podobné pravidlá dáva aj ohľadom daru proroctva (porov. 1 Kor 14, 29 – 31).²⁰

Hierarchické a charizmatické dary

8. Zo skúmania biblických textov skrátka vyplýva, že hoci Nový zákon nepodáva systematické a úplné učenie v tejto veci, prináša veľmi dôležité vyjadrenia, ktoré usmerňujú cirkevnú reflexiu i prax. Treba tiež uznať, že v nich nenachádzame jednoznačné používanie termínu „charizma“; skôr tu pozorujeme rozmanitosť použitých významov, ktoré nám teologická reflexia a učiteľský úrad pomáhajú pochopiť v kontexte komplexného pohľadu na tajomstvo Cirkvi. V predkladanom dokumente sa dôraz kladie na spojenie dvoch výrazov, zaznamenané v dogmatickej konštitúcii

¹⁷ Porov. 1 Kor 12, 28: „A v Cirkvi Boh niektorých ustanovil po prvé za apoštolov, po druhé za prorokov, po tretie za učiteľov, potom sú zázraky, ďalej dary uzdravovať, pomáhať, viesť, dar rozličných jazykov.“

¹⁸ Pri spoločných stretnutiach môže priveľa charizmatických prejavov spôsobiť rozpaky, vytvoriť ovzdušie súperenia, neporiadku a zmätku. Hrozí, že menej obdarení kresťania získajú pocit menejcennosti (porov. 1 Kor 12, 15 – 16); pokým veľkí charizmatici by mohli byť v pokušení zaujať postoj pýchy a pohrdania (porov. 1 Kor 12, 21).

¹⁹ Ak sa v zhromaždení nenachádza nik, kto by vedel vysvetliť tajomné slová tých, čo hovoria jazykmi, Pavol dodáva, že títo majú mlčať. Ak tam však je nejaký tlmočník, potom apoštol Pavol radí, aby hovorili jazykmi dvaja, maximálne traja (1 Kor 14, 27 – 28).

²⁰ Pavol neprijíma myšlienku nepotlačiteľného prorockého vnuknutia; naopak, tvrdí, že „prorocký duch je podriadený prorokom, veď Boh nie je Bohom neporiadku, ale pokoja“ (1 Kor 14, 32 – 33). Hovorí: „Ak si niekto myslí, že je prorok alebo duchovný, nech vie, že to, čo vám píšem, je Pánov príkaz. Kto to neuzná, nebude uznaný“ (1 Kor 14, 37 – 38). Uzatvára však pozitívne, keď vyzýva ľudí, aby túžili po proroctve a nebránili sa hovoriť jazykmi (porov. 1 Kor 14, 39).

Lumen gentium 4, kde sa hovorí o „hierarchických a charizmatických daroch“, ktoré spájajú úzke a jasne vymedzené vzťahy. Oboje majú rovnaký pôvod a cieľ. Sú to dary Boha, Ducha Svätého a Krista, dané nato, aby rozličnými spôsobmi prispeli k budovaniu Cirkvi. Ten, kto prijal dar vodcovstva v Cirkvi, má tiež úlohu bdieť nad správnym využívaním ďalších chariziem, a to tak, aby všetko prospievalo k dobru Cirkvi a jej evanjelizačnému poslaniu, s vedomím, že Duch Svätý dáva charizmatické dary každému, ako chce (porov. *I Kor* 12, 11). Ten istý Duch Svätý dáva hierarchii Cirkvi schopnosť rozlišovať pravé charizmy, prijímať ich s radosťou a vďačnosťou, veľkodušne ich podporovať a s otcovskou bdelosťou sprevádzať. Samotné dejiny svedčia o mnohotvárnom pôsobení Ducha, prostredníctvom ktorého Cirkev – vybudovaná „na základe apoštolov a prorokov“, ktorej „hlavným uholným kameňom je sám Kristus Ježiš“ (*Ef* 2, 20) – žije svoje poslanie vo svete.

II. Vzťah medzi hierarchickými a charizmatickými darmi v nedávnom magistériu

Druhý vatikánsky koncil

9. Počas stáročných dejín Cirkvi nikdy nechýbali rôzne charizmy, no napriek tomu sa systematická reflexia ohľadom nich rozvinula len v nedávanej dobe. Významný priestor učeniu o charizmách venoval Pius XII. v encyklike *Mystici corporis*²¹, no rozhodujúci krok v náležitom pochopení vzťahu medzi hierarchickými a charizmatickými darmi nastal až v rámci učenia Druhého vatikánskeho koncilu. Dôležité state ohľadom tejto témy²² odkazujú na život Cirkvi, ďalej na písané i tradované Božie slovo, na sviatosti a hierarchickú posvätnú službu, na prítomnosť darov, osobitných milostí či chariziem, ktoré Duch rozdeľuje medzi veriacich každého stavu. Významnú pasáž ohľadom tejto témy nachádzame v *Lumen gentium* 4: Duch „privádza [Cirkev] k všetkej pravde (porov. *Jn* 16, 13), zjednocuje ju v spoločnom nažívaní a službe, buduje ju a riadi rozmanitými hierarchickými a charizmatickými darmi a ozdobuje ju svojím ovocím (porov. *Ef* 4, 11 – 12; *I Kor* 12, 4; *Gal* 5, 22)²³. Keď dogmatická konštitúcia *Lumen gentium* predstavuje dary toho istého Ducha, zdôrazňuje ich rozdielnosť v jednote tým, že rozlišuje medzi hierarchickými a charizmatickými darmi. Príznačne sú pripojené aj vyjadrenia z *Lumen gentium* 12 ohľadom charizmatických darov v kontexte účasti Božieho ľudu na Kristovom prorockom úrade, kde sa uvádza, že Duch Svätý sa neobmedzuje len na to, že „posväcuje, vedie a čnosťami ozdobuje Boží ľud prostredníctvom sviatostí a služieb“, ale

²¹ Porov. PIUS XII.: encyklika *Mystici corporis* (29. júna 1943): *AAS* 35 (1943), 206 – 230.

²² Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 4, 7, 11, 12, 25, 30, 50; dogmatická konštitúcia *Dei verbum*, 8; dekrét *Apostolicam actuositatem*, 3, 4, 30; dekrét *Presbyterorum ordinis*, 4, 9.

²³ DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 4.

„rozdeľuje medzi veriacich všetkých stavov aj osobitné milosti, pomocou ktorých ich robí schopnými a ochotnými podujat' sa na rozmanité diela a úlohy užitočné na obnovu a ďalšie budovanie Cirkvi“.

Napokon sa opisuje pestrosť chariziem a ich úloha v pláne Božej prozreteľnosti: „Tieto charizmy, či už neobyčajné, alebo bežnejšie a rozšírenejšie, treba prijímať s vďakou a uspokojením, pretože obzvlášť zodpovedajú potrebám Cirkvi a sú jej na osoh“²⁴. Podobné úvahy sa nachádzajú aj v koncilovom dekréte o apoštoláte laikov.²⁵ Tento dokument uvádza, že charizmatiké dary nemožno považovať v živote Cirkvi za nezáväzné; skôr naopak, „prijatím týchto chariziem, i tých najmenších, pre každého veriaceho vzniká právo a povinnosť uplatňovať ich v Cirkvi a vo svete na osoh ľudí a povznesenie Cirkvi v slobode Ducha Svätého“²⁶. Preto pravé charizmy treba považovať za dôležité dary nevyhnutné pre život a poslanie Cirkvi. Napokon, učenie koncilu trvale priznáva pastierom podstatnú úlohu pri rozlišovaní chariziem a pri ich riadnom používaní v rámci cirkevného spoločenstva.²⁷

Pokoncilové učenie

10. V období po Druhom vatikánskom koncile pribudli ohľadom tejto témy aj ďalšie vyjadrenia magistéria.²⁸ K tomu prispela rastúca vitalita nových hnutí, združení veriacich a cirkevných spoločenstiev, spolu s potrebou spresniť miesto zasväteného života v rámci Cirkvi.²⁹ Ján Pavol II. vo svojom učení zvlášť trval na princípe „spolupodstatnosti“ týchto darov: „Viac rás som mal príležitosť zdôrazniť, že v Cirkvi nie je inštitucionálny a charizmatiký rozmer, ktorého príznačným prejavom sú hnutia, v protiklade a kontraste. Oboje je spolupodstatné pre božský základ Cirkvi

²⁴ *Tamže*, 12.

²⁵ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: dekrét *Apostolicam actuositatem*, 3: „Na vykonávanie tohto apoštolátu Duch Svätý, ktorý posväcuje Boží ľud kňazským účinkovaním a sviatosťami, udeľuje veriacim osobitné dary (porov. *I Kor* 12, 7), „každému, ako chce“ (*I Kor* 12, 11), aby aj oni – „podľa toho, kto aký dar dostal“ – navzájom si nimi pomáhali „ako dobrí správcovia mnohotvárnej Božej milosti“ (*I Pt* 4, 10), na zveľadenie celého tela v láske (porov. *Ef* 4, 16)“.

²⁶ *Tamže*.

²⁷ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 12: „Súdiť o ich pravosti a správnom používaní prislúcha len tým, ktorí sú predstavení v Cirkvi a ktorým zvlášť patrí úloha neuhášať Ducha, ale všetko skúmať a držať sa toho, čo je dobré (porov. *I Sol* 5, 12 a 19 – 21)“. Hoci tu sa to priamo vzťahuje na rozlišovanie mimoriadnych darov, analogicky to platí aj pre každú charizmu vo všeobecnosti.

²⁸ Porov. napr. PAVOL VI.: apoštolská exhortácia *Evangelii nuntiandi* (8. decembra 1975), 58: *AAS* 68 (1976), 46 – 49; KONGREGÁCIA PRE REHOĽNÍKOV A SEKULÁRNE INŠTITÚTY – KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV: smernice *Mutuae relationes* (14. máj 1978): *AAS* 70 (1978), 473 – 506; JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Christifideles laici* (30. december 1988): *AAS* 81 (1989), 393 – 521; apoštolská exhortácia *Vita consecrata* (25. marec 1996): *AAS* 88 (1996), 377 – 486.

²⁹ Príznačné je vyjadrenie uvedeného interdikasteriálneho dokumentu *Mutuae relationes*, v ktorom sa pripomína, že „vážnou chybou by bolo považovať za nezávislé – a ešte vážnejšou za navzájom protikladné – rehoľný život a cirkevné štruktúry, akoby mohli subsistovať ako dve oddelené reality, jedna charizmatiká a druhá inštitucionálna; pokým oba prvky, teda duchovné dary a cirkevné štruktúry, vytvárajú jedinu, i keď komplexnú realitu“ (34).

založenej Ježišom, pretože spolupracujú na sprítomnení Kristovho tajomstva a jeho spásneho diela vo svete³⁰. Pápež Benedikt XVI. okrem toho, že pripomenul ich spolupodstatnosť, prehĺbil učenie svojho predchodcu, keď pripomenul, že „v Cirkvi sú aj jej hlavné inštitúcie charizmatičké a na druhej strane charizmy sa tiež musia tým či oným spôsobom inštitucionalizovať, aby existovali koherentne a kontinuálne. Tak oba rozmery, pochádzajúce od toho istého Ducha Svätého a určené pre to isté Kristovo telo, spolupracujú na tom, aby vo svete sprítomňovali Kristovo tajomstvo a jeho spásne dielo“³¹. Hierarchické a charizmatičké dary sa takto už od samotných svojich počiatkov vzťahujú jedny k druhým. Svätý Otec František napokon pripomenul „súlad“, ktorý Duch vytvára medzi rozličnými darmi a vyzval charizmatičké skupiny k misijnej otvorenosti, nevyhnutnej poslušnosti voči pastierom a k zachovaniu jednoty s Cirkvou,³² pretože len „vnútri spoločenstva sa rodia a prekvitajú dary, ktorými nás zahŕňa Otec; a v lone spoločenstva sa učíme spoznávať v nich znak jeho lásky k všetkým jeho deťom“³³. V konečnom dôsledku je teda možné konštatovať, že nedávne učenie cirkevného magistéria sa sústreďuje na spolupodstatnosť hierarchických a charizmatičkých darov. Ich kladenie proti sebe, alebo ich porovnávanie by bolo znakom mylného či nedostatočného pochopenia pôsobenia Ducha Svätého v živote a poslaní Cirkvi.

III. Teologický základ vzťahu medzi hierarchickými a charizmatičkými darmi

Trojičný a kristologický horizont darov Ducha Svätého

11. Aby sme pochopili hlboké dôvody vzťahu medzi hierarchickými a charizmatičkými darmi, bude vhodné pripomenúť si ich teologický základ. Samotný poriadok spásy, ktorý zahŕňa vnútorný vzťah medzi poslaním vteleného Slova a poslaním Ducha Svätého, si vyžaduje, aby sa prekonal každý sterilný protiklad alebo vonkajší kontrast medzi hierarchickými a charizmatičkými darmi. V skutočnosti každý dar pochádza od Otca, prostredníctvom Syna, v Duchu Svätom. Dar Ducha je v Cirkvi spojený so Synovým poslaním, ktoré sa definitívne napĺňa v jeho veľkonočnom tajomstve.

³⁰ JÁN PAVOL II.: *Posolstvo účastníkom Svetového kongresu cirkevných hnutí organizovaným Pápežskou radou pre laikov* (27. mája 1998), 5; *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XXI, 1 (1998), 1065; porov. tiež JÁN PAVOL II.: *Posolstvo cirkevným hnutiam zideným na 2. medzinárodnom stretnutí* (2. marca 1987): *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, X, 1 (1987), 476 – 479.

³¹ BENEDIKT XVI.: *Prihovor k účastníkom púte organizovanej bratstvom Comunione e Liberazione pri príležitosti 25. výročia pápežského schválenia* (24. marca 2007): *Insegnamenti di Benedetto XVI*, III, 1 (2007), 558.

³² „Kráčať spoločne v Cirkvi, vedení pastiermi, ktorí majú osobitnú charizmu a úrad, je znakom pôsobenia Ducha Svätého; ekleziálnosť je pre každého kresťana, pre každé spoločenstvo a každé hnutie základným charakteristickým znakom“. FRANTIŠEK: *Homília na sviatok Zoslania Ducha Svätého, s hnutiami, novými spoločenstvami, združeniami a laickými spolkami* (19. mája 2013): *Insegnamenti di Francesco*, I, 1 (2013), 208.

³³ FRANTIŠEK: *Generálna audiencia* (1. októbra 2014): *L'Osservatore Romano* (2. októbra 2014), 8.

Sám Ježiš spája toto naplnenie so zoslaním Ducha Svätého spoločenstvu veriacich.³⁴ Preto Duch nemôže zaviesť nijakú inú ekonómiu spásy, ako je ekonómia vteleného, ukrižovaného a vzkrieseného božského *Logosa*.³⁵ Totiž celý sviatosťný poriadok Cirkvi je pneumatologickým uskutočnením vtelenia: preto sa Duch Svätý v Tradícii považuje za dušu Cirkvi, Kristovho tela. Božie pôsobenie v dejinách vždy odkazuje na vzťah medzi Synom a Duchom Svätým, ktorého Irenej Lyonský pôsobivo nazýva „dvoma Otcovými rukami“³⁶. V tomto zmysle musí byť každý dar Ducha vo vzťahu ku Slovu, ktoré sa stalo telom.³⁷

Teda spojenie medzi hierarchickými darmi – udeľovanými spolu so sviatosťou milosťou vysviacky – a charizmatickými darmi, slobodne rozdeľovanými Duchom Svätým, v konečnom dôsledku pochádza zo vzťahu medzi vteleným božským *Logosom* a Duchom Svätým, ktorý je vždy Duchom Otca i Syna. Aby sme sa vyhli dvojznačným teologickým názorom, ktoré by postulovali „Cirkev Ducha“ ako odlišnú a oddelenú od hierarchicko-inštitucionálnej Cirkvi, treba zopakovať, že tieto dve božské poslania sa navzájom prelínajú v každom dare udelenom Cirkvi. Poslanie Ježiša Krista totiž už zo svojej podstaty zahŕňa pôsobenie Ducha.

Ján Pavol II. vo svojej encyklike o Duchu Svätom *Dominum et vivificantem* poukázal na rozhodujúci význam pôsobenia Ducha v Synovom poslaní.³⁸ Benedikt XVI. to hlbšie objasnil v apoštolskej exhortácii *Sacramentum caritatis* a pripomenul, že Tešiteľ „pôsobiaci už pri stvorení (porov. *Gn* 1, 2), je plne prítomný v existencii vteleného Slova“. Ježiš Kristus bol „počatý z Panny Márie dielom Ducha Svätého (porov. *Mt* 1, 18; *Lk* 1, 35); na začiatku svojho verejného pôsobenia ho na brehu Jordánu vidí zostupovať na seba v podobe holubice (porov. *Mt* 3, 16); v tomto istom Duchu koná, hovorí, plesá (porov. *Lk* 10, 21); a je to on, v kom môže obetovať seba samého (porov. *Hebr* 9, 14). V takzvaných rozlúčkových rečiach, ktoré zachytáva Ján, Ježiš dáva do jasného vzťahu dar seba samého vo veľkonočnom tajomstve s darom Ducha svojim učeníkom (porov. *Jn* 16, 7). Len čo vstal, nesúc na svojom tele znaky utrpenia, môže zoslať Ducha (porov. *Jn* 20, 22) a svojim dáva účasť na vlastnom poslaní (porov. *Jn* 20, 21). Bude to Duch, ktorý potom naučí učeníkov všetky veci a pripomenie im všetko, čo Kristus povedal (porov. *Jn* 14, 26), veď to je úloha Ducha pravdy (porov. *Jn* 15, 26), aby voviedol učeníkov do plnej pravdy (porov. *Jn* 16, 13). V rozprávaní *Skutkov*

³⁴ Porov. *Jn* 7, 39; 14, 26; 15, 26; 20, 22.

³⁵ Porov. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: deklarácia *Dominus Iesus* (6. augusta 2000), 9 – 12: *AAS* 92 (2000), 749 – 754.

³⁶ IRENEJ LYONSKÝ: *Adversus haereses*, IV, 7, 4: *PG* 7, 992-993; V, 1, 3: *PG* 7, 1123; V, 6, 1: *PG* 7, 1137; V, 28, 4: *PG* 7, 1200.

³⁷ Porov. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: deklarácia *Dominus Iesus*, 12: *AAS* 92 (2000), 752 – 754.

³⁸ Porov. JÁN PAVOL II.: encyklika *Dominum et vivificantem* (18. mája 1986), 50: *AAS* 78 (1986), 869 – 870; *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 727 – 730.

apoštolov Duch zostupuje na apoštolov, zhromaždených na modlitbách spolu s Máriou v deň Turíc (porov. 2, 1 – 4), a dáva im poslanie ohlasovať všetkým národom radostnú zvest'³⁹.

Pôsobenie Ducha Svätého v hierarchických a charizmatických daroch

12. Poukaz na trojičný a kristologický horizont božských darov osvetľuje aj vzťah medzi hierarchickými a charizmatickými darmi. Totiž v hierarchických daroch, ktoré sú zviazané so sviatosťou vysviacky, sa v prvom rade ukazuje ich súvislosť s Kristovým spásnym konaním, akým je napríklad ustanovenie Eucharistie (porov. *Lk* 22, 18n; *I Kor* 11, 25), moc odpúšťať hriechy (porov. *Jn* 20, 22 n.), poverenie apoštolov úlohou hlásať evanjelium a krstiť (porov. *Mk* 16, 15n; *Mt* 28, 18 – 20). Rovnako sa však ukazuje, že nijaká sviatosť nemôže byť udelená bez pôsobenia Ducha Svätého.⁴⁰ Na druhej strane charizmatické dary udeľované Duchom, „ktorý veje, kam chce“ (*Jn* 3, 8) a rozdeľuje svoje dary, „ako chce“ (*I Kor* 12, 11), objektívne súvisia s novým životom v Kristovi, keďže „jednotlivo sme údmi“ (porov. *I Kor* 12, 27) jeho tela. Preto správne pochopenie charizmatických darov je možné len vo vzťahu ku Kristovej prítomnosti a jeho službe. Ako to povedal Ján Pavol II.: „Pravé charizmy musia byť zamerané na stretnutie s Kristom vo sviatosťiach“⁴¹. Hierarchické a charizmatické dary sa teda spájajú v jednote vzhľadom na vnútorný vzťah medzi Ježišom Kristom a Duchom Svätým. Tešiteľ je súčasne tým, kto prostredníctvom sviatosťi účinne rozdáva spásnu milosť umučeného a vzkrieseného Krista i tým, kto udeľuje charizmy. V liturgickej tradícii východných kresťanov – najmä v tej sýrskej – prispieva k plnému ozrejmieniu tejto súvislosti to, že rola Ducha Svätého sa zobrazuje v podobe ohňa. Veľký teológ a básnik Efrém Sýrsky hovorí, že „oheň súcitu zostúpil a za svoj príbytok si zvolil chlieb“⁴², naznačujúc tak jeho premieňajúce pôsobenie, ktoré sa nevzťahuje len na dary, ale aj na veriacych, ktorí požívajú eucharistický chlieb. Východný pohľad svojimi pôsobivými obrazmi pomáha pochopiť, ako nám Kristus dáva Ducha Svätého, keď pristupujeme k Eucharistii. Ten istý Duch potom svojím pôsobením posilňuje vo veriacych život v Kristovi a privádza ich k novému, hlbšiemu sviatosťnému životu, predovšetkým skrze Eucharistiu. Taktó oslobodzujúce pôsobenie Najsvätejšej Trojice v dejinách dosahuje veriacych darom spásy a zároveň ich povzbudzuje, aby naň slobodne a naplno odpovedali darovaním vlastného života.

³⁹ BENEDIKT XVI.: apoštolská exhortácia *Sacramentum caritatis* (22. februára 2007), 12: *AAS* 99 (2007), 114.

⁴⁰ Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 1104 – 1107.

⁴¹ JÁN PAVOL II.: *Príhovor k príslušníkom cirkevných hnutí a nových komunit na vigíliu Zoslania Ducha Svätého* (30. mája 1998), 7: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XXI, 1 (1998), 1123.

⁴² EFRÉM SÝRSKY: *Inni sulla fede*, 10, 12: *CSCO* 154, 50.

IV. Vzťah medzi hierarchickými a charizmatickými darmi v živote a poslaní Cirkvi.

V Cirkvi ako tajomstve spoločenstva

13. Cirkev sa predstavuje ako „jednotou Otca, Syna i Ducha Svätého zjednotený ľud“⁴³, v ktorom sa vzťah medzi hierarchickými a charizmatickými darmi javí ako zameraný na plnú účasť veriacich na spoločenstve a evanjelizačnom poslaní Cirkvi. K takémuto novému životu sme všetci nezaslúžene predurčení v Kristovi (porov. *Rim* 8, 29 – 31; *Ef* 1, 4 – 5). Duch Svätý „vytvára obdivuhodné spoločenstvo veriacich a všetkých tak hlboko spája v Kristovi, že je základom jednoty Cirkvi“⁴⁴. V Cirkvi sú ľudia povolaní stať sa Kristovými údmi⁴⁵ a v cirkevnom spoločenstve sú zjednotení navzájom ako údy v Kristovi. Spoločenstvo je teda vždy „dvojakou oživujúcou spoluúčasťou: jednak začlenením kresťanov do Kristovho života, jednak prúdením tej istej lásky do celého zoskupenia veriacich, na tomto i na onom svete. Zjednotením s Kristom a v Kristovi; jednotou medzi kresťanmi v Cirkvi“⁴⁶. V tomto zmysle žiari tajomstvo Cirkvi „v Kristovi akoby sviatosť, čiže znak a nástroj dôverného spojenia s Bohom a jednoty celého ľudstva“⁴⁷.

Tu sa ukazuje sviatosťný pôvod Cirkvi ako tajomstvo spoločenstva: „Principiálne ide o spoločenstvo s Bohom prostredníctvom Ježiša Krista, v Duchu Svätom. Toto spoločenstvo sa uskutočňuje v Božom slove a vo sviatosťoch. Krst – v úzkom spojení so sviatosťou birmovania – je bránou a základom spoločenstva v Cirkvi. Eucharistia je zdrojom a vrcholom celého kresťanského života“⁴⁸. Uvedené iniciačné sviatosťi sú pre kresťanský život základné a na nich spočívajú hierarchické a charizmatické dary. Život takto vnútorne usporiadaného cirkevného spoločenstva prebieha v neustálom nábožnom počúvaní Božieho slova a sýti sa sviatosťami. Samotné Božie slovo sa nám predstavuje ako hlboko spojené so sviatosťami, osobitne s Eucharistiou,⁴⁹ v rámci jediného sviatosťného horizontu Zjavenia. Východná tradícia vidí Cirkev, Kristovo telo oživované Duchom Svätým, ako usporiadanú jednotu, ktorá sa prejavuje aj v rovine chariziem. Účinná prítomnosť Ducha v srdciach veriacich (porov. *Rim* 5, 5) je koreňom tejto jednoty aj v jej charizmatických

⁴³ CYPRIÁN KARTÁGINSKÝ: *De oratione dominica*, 23: *PL* 4, 553; porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 4.

⁴⁴ DRUHÝ Vatikánsky koncil: dekrét *Unitatis redintegratio*, 2.

⁴⁵ Porov. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: deklarácia *Dominus Iesus*, 16: *AAS* 92 (2000), 757: „... plnosť Kristovho spásonosného tajomstva patrí aj Cirkvi, nerozlučne spojenej so svojím Pánom“.

⁴⁶ PAVOL VI.: *Generálna audiencia* (8. jún 1966): *Insegnamenti di Paolo VI*, IV (1966), 794.

⁴⁷ DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 1.

⁴⁸ Druhé mimoriadne plenárne zhromaždenie Biskupskej synody, *Ecclesia sub Verbo mysteria Christi celebrans pro salute mundi. Relatio finalis* (7. decembra 1985), II, C, 1: *Enchiridion Vaticanum*, 9, 1800; porov. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: *Communio notio* (28. mája 1992), list biskupom Katolíckej cirkvi o niektorých aspektoch Cirkvi ako spoločenstva, 4 – 5: *AAS* 85 (1993), 839 – 841.

⁴⁹ Porov. BENEDIKT XVI.: apoštolská exhortácia *Verbum Domini* (30. septembra 2010), 54: *AAS* 102 (2010), 733 – 734; FRANTIŠEK: apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 174: *AAS* 105 (2013), 1092 – 1093.

prejavoch.⁵⁰ Charizmy darované jednotlivcom totiž tvoria súčasť tej istej Cirkvi a sú určené na intenzívnejší cirkevný život. Takýto pohľad nachádzame aj v spisoch Johna Henryho Newmana: „Takto by malo srdce každého kresťana predstavovať Katolícku cirkev v malom, pretože iba Duch robí celú Cirkev a každého jej člena svojím chrámom“⁵¹. Takto je zjavnejší dôvod, prečo nie je legitímne dávať do protikladu, alebo porovnávať hierarchické a charizmatické dary. Stručne povedané, vzťah medzi charizmatickými darmi a sviatosťou štruktúrou Cirkvi potvrdzuje spolupodstatnosť hierarchických darov – ktoré sú samy osebe stále, trvalé a neodvolateľné – s charizmatickými darmi. Hoci nie je garantované, že historická forma chariziem bude stále rovnaká,⁵² charizmatický rozmer nemôže v živote a poslaní Cirkvi nikdy chýbať.

Identita hierarchických darov

14. V poriadku posvätenia každého člena Božieho ľudu a misie Cirkvi vo svete, vyniká medzi rozličnými darmi „milosť apoštolov, ktorých autorite sám Duch podrobuje aj charizmatikov“⁵³. Sám Ježiš Kristus chcel, aby existovali hierarchické dary, ktoré budú zaisťovať trvalú prítomnosť jeho jedinečného spásneho prostredníctvom: „Kristus obdaril apoštolov osobitným vyliatím Ducha Svätého, ktorý na nich zostúpil (porov. *Sk* 1, 8; 2, 4; *Jn* 20, 22 – 23), a oni vkladáním rúk odovzdali tento duchovný dar svojim spolupracovníkom (porov. *1 Tim* 4, 14; *2 Tim* 1, 6 – 7)⁵⁴. Preto treba korene udeľovania hierarchických darov odvodzovať predovšetkým z plnosti sviatosti posvätného stavu, udeľovanej pri biskupskej vysviacke. Pri nej sa „s poslaním posväcovať udeľuje aj poslanie učiť a spravovať; tie sa však vzhľadom na svoju povahu môžu vykonávať iba v hierarchickom spoločenstve s hlavou a členmi biskupského kolégia“⁵⁵. „V osobe biskupov, ktorým pomáhajú kňazi, je teda uprostred veriacich prítomný Pán Ježiš Kristus, najvyšší Veľkňaz... hlása všetkým národom Božie slovo a veriacim ustavične vysluhuje sviatosti viery; ich otcovským pôsobením (porov. *1 Kor* 4, 15) pričleňuje nadprirodzeným znovuzrozením nové údy k svojmu telu a napokon ich vedie múdrosťou a rozvážnosťou a usmerňuje ľud Nového zákona na jeho púti do večnej blaženosti“⁵⁶. Východná kresťanská tradícia, živo spojená s cirkevnými otcami, to všetko chápe cez svoj osobitný koncept *taxis*. Podľa Bazila Veľkého je zrejmé, že „poriadkom“ Cirkvi je pôsobenie Ducha Svätého. A ten istý „poriadok“ (*taxis*) – v súvislosti s ktorým Pavol vymenúva aj charizmy (porov. *1 Kor* 12, 28),

⁵⁰ Porov. BAZIL Z CÉZAREY: *De Spiritu Sancto*, 26: PG 32, 181.

⁵¹ NEWMAN, J. H.: *Sermons Bearing on Subjects of the Day*, London 1869, 132.

⁵² Ako sa ohľadom zasväteného života výstižne vyjadril Ján Pavol II. Porov. JÁN PAVOL II.: *Generálna audiencia* (28. septembra 1994), 5: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XVII, 2 (1994), 404 – 405.

⁵³ DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 7.

⁵⁴ *Tamže*, 21.

⁵⁵ *Tamže*.

⁵⁶ *Tamže*.

pričom na prvé miesto kladie dar apoštolov – existuje „vzhľadom na rozdelenie darov Ducha“⁵⁷. Vo vzťahu k biskupskej vysviacke možno pochopiť aj ďalšie hierarchické dary vzťahujúce sa na ostatné stupne posvätného stavu, predovšetkým pokiaľ ide o kňazov, ktorí sú vysvätení, aby „hlásali evanjelium, spravovali veriacich a slávil Boží kult“. Kňazi „pod vedením biskupa posväcujú a spravujú im zverenú časť Pánovho stáda“ a „ako vzor stáda vedú svoje miestne spoločenstvo a tak mu slúžia“⁵⁸. Vysviackou sú biskupi a kňazi vo sviatosti posvätného stavu pripodobňovaní „Kristovi Kňazovi, takže môžu konať v osobe Krista Hlavy“.⁵⁹ Ku kňazským darom treba pripojiť dary udelené diakonom, „na ktorých sa vkladajú ruky ,nie na kňazstvo, ale na službu“ a ktorí „posilnení sviatostnou milosťou slúžia Božiemu ľudu v spoločenstve s biskupom a jeho presbytériom pri slávení Božích tajomstiev, kázaní Božieho slova a pri skutkoch lásky“.⁶⁰ Teda hierarchické dary – vlastné sviatosti posvätného stavu v jej rozličných stupňoch – sa udeľujú nato, aby v Cirkvi ako spoločenstve nikdy nijakému veriaceму nechýbala objektívna ponuka sviatostnej milosti, normatívne ohlasovanie Božieho slova a pastoračná starostlivosť.

Identita charizmatických darov

15. Ak vykonávanie hierarchických darov zaisťuje v dejinách ponuku Kristovej milosti celému Božiemu ľudu, všetci veriaci sú povolaní ju prijať a osobne na ňu odpovedať v konkrétnych podmienkach vlastného života. Charizmatické dary však slobodne rozdeľuje Duch Svätý, aby sviatostná milosť mohla prinášať ovocie v kresťanskom živote rozličným spôsobom a na všetkých jeho úrovniach. Tieto charizmy „treba prijímať s vďakou a uspokojením, pretože obzvlášť zodpovedajú potrebám Cirkvi a sú jej na osoh“;⁶¹ prostredníctvom ich mnohorakého bohatstva môže Boží ľud žiť naplno evanjelizačné poslanie, čítať znamenia čias a interpretovať ich vo svetle evanjelia.⁶² Charizmatické dary totiž pohýňajú veriacich, aby celkom slobodne a primeraným spôsobom odpovedali na dar spásy. Tak sa sami stanú darom lásky pre druhých a autentickými svedkami evanjelia pre všetkých ľudí.

Charizmatické dary, na ktorých sa podieľajú aj druhí

⁵⁷ BAZIL Z CÉZAREY: *De Spiritu Sancto*, 16, 38: PG 32, 137.

⁵⁸ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 28.

⁵⁹ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Presbyterorum ordinis*, 2.

⁶⁰ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 29.

⁶¹ *Tamže*, 12.

⁶² Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: pastorálna konštitúcia *Gaudium et spes*, 4, 11.

16. V tejto súvislosti je užitočné pripomenúť, aké rozdielne môžu byť charizmatické dary – nielen z hľadiska ich charakteru, ale aj s ohľadom na ich rozšírenosť v cirkevnom spoločenstve. Charizmatické dary „sú dané jednotlivcovi, môžu sa však na nich podieľať aj iní, takže pretrvávajú v čase ako cenné a živé dedičstvo a vytvárajú medzi jednotlivými údmi zvláštne duchovné príbuzenstvo“⁶³. Vzťah medzi osobným charakterom charizmy a možnosťou podieľať sa na nej poukazuje na rozhodujúci prvok jej dynamiky, pretože v cirkevnom spoločenstve je jednotlivec vždy vo vzťahu ku komunite.⁶⁴ Charizmatické dary môžu v praxi vzbudzovať náklonnosť, blízkosť a duchovné príbuzenstvo, na ktorých sa charizmatické dedičstvo, počnúc osobou zakladateľa podieľa a prehlbuje, vďaka čomu vznikajú skutočné a pravé duchovné rodiny. Cirkevné zoskupenia vo svojich rôznych podobách takto predstavujú spoločne zdieľané charizmatické dary. Cirkevné hnutia a nové komunity sú dokladom toho, ako dokáže určitá pôvodná charizma združovať veriacich a pomáha im naplno žiť vlastné kresťanské povolanie a ich životný stav v službe cirkevnému poslaniu. Konkrétne historické formy spoločne prežívanej charizmy môžu byť rôzne. Preto je možné, že z pôvodnej zakladateľskej charizmy môžu vyrásť rôzne diela, ako ukazujú dejiny spirituality.

Uznanie zo strany cirkevnej autority

17. Spomedzi charizmatických darov slobodne rozdeľovaných Duchom sú mnohé prijaté a prežívané jednotlivcom v rámci kresťanskej komunity, pričom nepotrebujú osobitné predpisy. Ak však charizmatický dar predstavuje „pôvodnú“ alebo „zakladajúcu charizmu“, vtedy potrebuje osobitné cirkevné uznanie, aby sa jeho bohatstvo správne používalo a verne odovzdávalo v čase. V tejto súvislosti sa ukazuje, že podstatná je úloha rozlišovania, ktorá náleží cirkevnej autorite.⁶⁵ Uznanie pravosti charizmy nie je vždy jednoduchou záležitosťou, ale je to potrebná služba, ktorú musia duchovní pastieri vykonávať. Veriaci totiž majú „právo byť pastiermi upozornení na pravosť chariziem a na dôveryhodnosť tých, ktorí sa predstavujú ako ich nositelia“⁶⁶. Z tohto dôvodu si cirkevná autorita musí byť vedomá, že nemožno vopred predvídať, aké charizmy vzbudí Duch Svätý, a preto musia byť posudzované podľa pravidiel viery a s ohľadom na budovanie Cirkvi.⁶⁷ Ide o proces, ktorý trvá istý čas a vyžaduje si primerané kroky na overenie charizmy, pokým sa po

⁶³ JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Christifideles laici*, 24: AAS 81 (1989), 434.

⁶⁴ Porov. *Tamže*, 29: AAS 81 (1989), 443 – 446.

⁶⁵ Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 12.

⁶⁶ JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Udienza generale* (9. marca 1994), 6: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XVII, 1 (1994), 641.

⁶⁷ Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 799; KONGREGÁCIA PRE REHOĽNÍKOV A SEKULÁRNE INŠTITÚTY – KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV: smernice *Mutuae relationes*, 51: AAS 70 (1978), 499-500; JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Vita consecrata*, 48: AAS 88 (1996), 421 – 422; JÁN PAVOL II.: *Generálna audiencia* (24. júna 1992), 6: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XV, 1 (1992), 1935 – 1936.

serióznom skúmaní napokon nedospeje k cirkevnému uznaniu ich pravosti. Zoskupenie, ktoré vzíde z charizmy, musí mať preto primeraný čas na svoje osvedčenie a konsolidáciu, vedúcu od počiatočného entuziazmu k stabilnej konfigurácii. Počas celého procesu overovania musí cirkevná autorita novovznikajúce spoločenstvo láskavo sprevádzať. Zo strany pastierov nesmie nikdy chýbať takéto sprevádzanie, pretože nikdy nesmie chýbať otcovský vzťah tých, ktorí sú v Cirkvi povolani byť zástupcami toho, ktorý je Dobrým pastierom a ktorého láska nikdy neprestáva sprevádzať jeho stádo.

Kritériá na rozlišovanie charizmatických darov

18. V tejto súvislosti môžeme pripomenúť niektoré kritériá na rozlišovanie charizmatických darov s ohľadom na cirkevné zoskupenia, ktoré zverejnilo magistérium Cirkvi v ostatných rokoch. Tieto kritériá majú za cieľ pomôcť pri uznaní autentickej cirkevnej povahy chariziem.

a) *Primát povolania každého kresťana k svätosti.* Každé zoskupenie, ktoré vzniká z participácie na pravej charizme, musí vždy byť nástrojom svätosti v Cirkvi, a teda má viesť k posilneniu lásky a skutočnému nasmerovaniu k dokonalosti lásky.⁶⁸

b) *Závazok k misijnému šíreniu evanjelia.* Právě charizmy sú „dary Ducha začlenené do tela Cirkvi, zamerané do stredu, ktorým je Kristus: z neho potom vychádzajú sformované do evanjelizačných podnetov“⁶⁹. Takto musia byť uskutočnené v súlade „s apoštolským zameraním Cirkvi,“ jasne ukazujúc „misionársky elán, ktorý z nich robí čoraz viac subjekty novej evanjelizácie“⁷⁰.

c) *Vyznanie katolíckej viery.* Každé charizmatické zoskupenie musí byť miestom výchovy k plnosti viery, musí „prijímať a hlásať pravdu o Kristovi, o Cirkvi a o človeku, v poslušnosti voči učiteľskému úradu, ktorý ju autenticky interpretuje“⁷¹; preto sa musí vyhnúť tomu, aby sa dostalo „mimo (*proagon*) cirkevnej náuky a komunity“; lebo „ak nezotrvá v nich, nie je spojené s Bohom Ježiša Krista (porov. 2 Jn 9)“⁷².

d) *Svedectvo o skutočnom spoločenstve s celou Cirkvou.* To zahŕňa „detinskú závislosť na pápežovi, trvalom a viditeľnom princípe jednoty univerzálnej Cirkvi a na biskupovi, viditeľnom princípe a základe jednoty“.⁷³ K tomu patrí aj „úprimná ochota prijímať ich učiteľský úrad a ich pastoračné

⁶⁸ Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 39 – 42; JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Christifideles laici*, 30: *AAS* 81 (1989), 446.

⁶⁹ FRANTIŠEK: apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 130: *AAS* 105 (2013), 1074.

⁷⁰ JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Christifideles laici*, 30: *AAS* 81 (1989), 447; porov. PAVOL VI.: apoštolská exhortácia *Evangelii nuntiandi*, 58: *AAS* 68 (1976), 49.

⁷¹ JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Christifideles laici*, 30: *AAS* 81 (1989), 446 – 447.

⁷² FRANTIŠEK: *Homília počas slávnosti Zoslania Ducha Svätého s hnutiami, novými spoločenstvami, združeniami a laickými zoskupeniami* (19. mája 2013): *Insegnamenti di Francesco*, I, 1 (2013), 208.

⁷³ JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Christifideles laici*, 30: *AAS* 81 (1989), 447; porov. PAVOL VI.: apoštolská

smernice⁷⁴, ako aj „ochota vložiť sa do programov a iniciatív Cirkvi na miestnej úrovni, na národnej a medzinárodnej úrovni; zaangažovanie sa do katechézy a do pedagogickej schopnosti formovať kresťanov“.⁷⁵

e) *Uznanie a ocenenie vzájomnej komplementárnosti iných charizmatických prvkov v Cirkvi*, z ktorého plynie aj ochota na vzájomnú spoluprácu.⁷⁶ Totiž „jasným znakom autenticity charizmy je jej eklezialita; jej schopnosť harmonicky sa začleniť do života svätého Božieho ľudu na dobro všetkých. Autentická novosť vyvolaná Duchom nepotrebuje zatieňovať iné formy duchovnosti a darov, aby sa presadila“.⁷⁷

f) *Prijatie momentov skúšky pri rozlišovaní chariziem*. Keďže charizmatický dar môže byť zaťažený „s ohľadom na celú Cirkev istou novosťou v oblasti duchovného života, ktorá sa môže javiť na prvý pohľad ako nepríjemná“, ukazuje sa ako kritérium pravosti charizmy „pokora znášať protivenstvá; lebo správny vzťah medzi pravou charizmou, rozmerom novosti a vnútorným utrpením vytvára trvalý dejinný vzťah medzi charizmou a krížom“.⁷⁸ Vznik prípadných napätí je pre všetkých zúčastnených výzvou k praktizovaniu väčšej lásky s ohľadom na čoraz hlbšie cirkevné spoločenstvo a jednotu.

g) *Prítomnosť duchovného ovocia*, ku ktorému patrí láska, radosť, pokoj a istá ľudská zrelosť (porov. *Gal 5, 22*); „plnšie prežívanie života Cirkvi“⁷⁹ intenzívnejšie zanievanie pre „počúvanie Slova a rozjímanie o ňom“⁸⁰ „obnovená radosť z modlitby a kontemplácie, z liturgického a sviatosného života, plody povolania ku kresťanským manželstvám, kňazské povolania a povolania pre Bohu zasvätený život“.⁸¹

h) *Sociálny rozmer evanjelizácie*. Treba uznať, že vďaka podnetu lásky má „kerygma neoddeliteľný sociálny obsah: v samotnom srdci evanjelia nachádzame spoločenský život i starosť o druhých“.⁸² Pri tomto rozlišovacom kritériu, ktoré sa nevzťahuje výlučne na laické zoskupenia v Cirkvi, sa zdôrazňuje nutnosť „vyvolávať živé vloženie sa do účasti a do solidarity, aby vytvárali v spoločnosti spravodlivejšie a bratskejšie životné podmienky“.⁸³ V tomto ohľade je dôležitá „motivácia ku kresťanskej prítomnosti v rozličných oblastiach spoločenského života a tvorby a vedenie

exhortácia *Evangelii nuntiandi*, 58: *AAS* 68 (1976), 48.

⁷⁴ JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Christifideles laici*, 30: *AAS* 81 (1989), 447.

⁷⁵ *Tamže*: *AAS* 81 (1989), 448.

⁷⁶ Porov. *Tamže*: *AAS* 81 (1989), 447.

⁷⁷ FRANTIŠEK: apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 130: *AAS* 105 (2013), 1074 – 1075.

⁷⁸ KONGREGÁCIA PRE REHOĽNÍKOV A SEKULÁRNE INŠTITÚTY – KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV: smernice *Mutuae relationes*, 12: *AAS* 70 (1978), 480 – 481; porov. JÁN PAVOL II.: *Prihovor k príslušníkom cirkevných hnutí a nových komunit na vigíliu Zoslania Ducha Svätého* (30. máj 1998), 6: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XXI, 1 (1998), 1122.

⁷⁹ PAVOL VI.: apoštolská exhortácia *Evangelii nuntiandi*, 58: *AAS* 68 (1976), 48.

⁸⁰ *Tamže*, porov. FRANTIŠEK: apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 174 – 175: *AAS* 105 (2013), 1092 – 1093.

⁸¹ JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Christifideles laici*, 30: *AAS* 81 (1989), 448.

⁸² FRANTIŠEK: apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 177: *AAS* 105 (2013), 1094.

⁸³ JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Christifideles laici*, 30: *AAS* 81 (1989), 448

charitatívnych, kultúrnych a duchovných diel; duch chudoby v zmysle evanjelia pre veľkodušnú lásku voči všetkým“.⁸⁴ Rozhodujúci je aj vzťah k sociálnej náuke Cirkvi.⁸⁵ V autentickom cirkevnom zoskupení nesmie chýbať zvlášť „naša viera v Krista, ktorý sa stal chudobným a priblížil sa k biednym i vylúčeným“, ktorá je základom „starosti o integrálny rozvoj tých, ktorých spoločnosť nechala na okraji“.⁸⁶

V. Cirkevná prax týkajúca sa vzťahu medzi hierarchickými a charizmatickými darmi

19. Napokon je nevyhnutné venovať sa niektorým prvkom konkrétnej cirkevnej praxe, týkajúcej sa vzťahu medzi hierarchickými a charizmatickými darmi, z ktorých vznikajú v rámci cirkevného spoločenstva charizmatické zoskupenia.

Vzájomná súvislosť

20. Prax dobrých vzťahov medzi rozličnými darmi v Cirkvi si v prvom rade vyžaduje aktívne zapájanie sa charizmatických zoskupení do pastoračného života partikulárnych cirkví. To predovšetkým značí, že rozličné zoskupenia považujú autoritu pastierov v Cirkvi za podstatnú súčasť kresťanského života a úprimne si želajú byť ňou uznané, vypočuté a prípadne očistené, a zapojiť sa do služby cirkevnému poslaniu. Na druhej strane tí, čo sú poctení hierarchickými darmi, musia pri rozlišovaní a sprevádzaní chariziem s otvoreným srdcom prijímať dary, ktoré Duch vzbudzuje v rámci cirkevného spoločenstva, mať ich na zreteli pri pastoračnej činnosti a oceňovať ich prínos ako skutočné bohatstvo na dobro všetkých.

Charizmatické dary v univerzálnej a partikulárnej Cirkvi

21. Pokiaľ ide o šírenie a osobitosť charizmatických zoskupení treba mať na pamäti nevyhnutný a podstatný vzťah medzi všeobecnou Cirkvou a partikulárnymi cirkvami. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že Kristova Cirkev, ako vyznávame v Apoštolskom vyznaní viery, „je všeobecnou Cirkvou, teda možno povedať univerzálnym spoločenstvom Pánových učeníkov, ktoré je prítomné a činné v jedinečnosti a rozdielnosti osôb, skupín, čias i miest“⁸⁷. Partikulárny rozmer je preto vnútorne spätý s univerzálnym, a naopak; skutočne, medzi partikulárnymi cirkvami

⁸⁴ *Tamže*.

⁸⁵ Porov. FRANTIŠEK: apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 184, 221: *AAS* 105 (2013), 1097, 1110 – 1111.

⁸⁶ *Tamže*, 186: *AAS* 105 (2013), 1098.

⁸⁷ KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: list *Communio notio*, 7: *AAS* 85 (1993), 842.

a univerzálnou Cirkvou je vzťah „vzájomnej vnútornej spätosti“.⁸⁸ Hierarchické dary vlastné Petrovmu nástupcovi sa v tomto kontexte používajú tak, aby sa zaistila a podporila imanentná prítomnosť univerzálnej Cirkvi v partikulárnych cirkvách. Veď napokon ani apoštolský úrad jednotlivých biskupov neostáva ohraničený len v rámci ich vlastnej diecézy, ale sa má rozširovať do celej Cirkvi prostredníctvom afektívnej a efektívnej kolegiality, no predovšetkým prostredníctvom spoločenstva s tým centrom *unitatis Ecclesiae*, ktorým je rímsky pápež. On je totiž „ako Petrov nástupca stálym a viditeľným princípom a základom jednoty biskupov, ako aj množstva veriacich. Jednotliví biskupi sú zase viditeľným princípom a základom jednoty v ich partikulárnych cirkvách, utvorených na obraz všeobecnej Cirkvi; v nich a z nich jestvuje jedna a jediná Katolícka cirkev“.⁸⁹ Z toho vyplýva, že v každej partikulárnej cirkvi „je skutočne prítomná a pôsobí jedna, svätá, katolícka a apoštolská Kristova Cirkev“.⁹⁰ Preto je pre každú miestnu cirkev podstatné odvolávanie sa na autoritu Petrovho nástupcu – spoločenstvo *cum Petro et sub Petro*.⁹¹

Tým sú v rámci vzájomného vzťahu medzi univerzálnou Cirkvou a partikulárnymi cirkvami položené základy pre vzťah medzi hierarchickými a charizmatickými darmi. Totiž na jednej strane sú charizmatické dary dané celej Cirkvi; na druhej strane sa dynamika týchto darov nemôže realizovať inak, ako v službe konkrétnej diecéze, ktorá je „časťou Božieho ľudu zverenou do pastierskej starostlivosti biskupa za spolupráce duchovenstva“.⁹² V súvislosti s tým môže byť užitočné pripomenúť prípad zasväteného života, ktorý v skutočnosti nie je externou alebo od života miestnej cirkvi nezávislou realitou, predstavuje skôr osobitný spôsob prítomnosti uprostred Cirkvi, charakterizovaný evanjeliovou radikálnosťou a špecifickými darmi. Tradičný inštitút „vyňatia“ (spod riadenia miestnych ordinárov – pozn. prekl.), ktorý sa spája s niektorými inštitútmi zasväteného života,⁹³ nemá význam vyňatia z daného územia alebo nesprávne chápanej autonómie, ale práve hlbšej interakcie medzi všeobecnou Cirkvou a partikulárnou cirkvou.⁹⁴ Analogicky, ak majú nové charizmatické zoskupenia naddiecézny charakter, nesmú sa chápať vo vzťahu k partikulárnej cirkvi ako úplne autonómne; skôr ju majú obohacovať a slúžiť jej práve svojou vlastnou osobitosťou, s ktorou presahujú hranice jednej diecézy.

Charizmatické dary a životné stavy kresťana

⁸⁸ *Tamže*, 9: *AAS* 85 (1993), 843.

⁸⁹ DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 23.

⁹⁰ DRUHÝ Vatikánsky koncil: dekrét *Christus Dominus*, 11.

⁹¹ Porov. *tamže*, 2; KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: list *Communio notio*, 13 – 14, 16: *AAS* 85 (1993), 846 – 848.

⁹² DRUHÝ Vatikánsky koncil: dekrét *Christus Dominus*, 11.

⁹³ Porov. *tamže*, 35; *Kódex kánonického práva*, kán. 591; *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 412, § 2; KONGREGÁCIA PRE REHOĽNÍKOV A SEKULÁRNE INŠTITÚTY – KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV: smernice *Mutuae relationes*, 22: *AAS* 70 (1978), 487.

⁹⁴ Porov. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: list *Communio notio*, n. 15: *AAS* 85 (1993), 847.

22. Charizmatické dary udeľované Duchom Svätým sa môžu vzťahovať na celý poriadok cirkevného spoločenstva – tak s ohľadom na sviatosti, ako aj na Božie slovo. Podľa svojich rôznych špecifik umožňujú prinášať mnohé ovocie pri plnení úloh, ktoré vyplývajú z krstu, birmovania, manželstva a kňazskej vysviacky. Umožňujú tiež hlbšie duchovné pochopenie apoštolskej Tradície, ktorú okrem štúdia a hlásania tých, čo sú vyznamenaní *charisma veritatis certum*,⁹⁵ možno hlbšie spoznať „dôverným poznaním duchovných skutočností zo skúsenosti“⁹⁶. Z tohto pohľadu je užitočné vymenovať základné otázky týkajúce sa vzťahu medzi charizmatickými darmi a rozličným životnými stavmi, s osobitným ohľadom na všeobecné kňazstvo Božieho ľudu a hierarchické kňazstvo, ktoré „i keď sa líšia od seba podstatne, a nielen stupňom, sú na seba navzájom zamerané, keďže jedno i druhé má svojim vlastným spôsobom účasť na jedinom Kristovom kňazstve“⁹⁷. Vskutku, ide o „dva spôsoby účasti na Kristovom kňazstve, v ktorom sú prítomné dva aspekty, ktoré spájajúce sa v najvyššom úkone obety na kríži“⁹⁸.

a) V prvom rade treba uznať pozitívnu hodnotu rozličných chariziem, na základe ktorých sa spomedzi všetkých veriacich, povolaných prinášať plody sviatostnej milosti pod vedením legitímnych pastierov, formujú cirkevné zoskupenia, ktoré im umožňujú autenticky žiť a rozvíjať vlastné kresťanské povolanie.⁹⁹ Tieto charizmatické dary pomáhajú veriacim prežívať v každodennom živote všeobecné kňazstvo Božieho ľudu. Veriaci, ako „Kristovi učeníci, zotrávajú v modlitbách a v spoločnej chvále Boha (porov. *Sk* 2, 42 – 47), majú dávať samých seba ako živú, svätú a Bohu milú obeť (porov. *Rim* 12, 1), majú všade na svete vydávať svedectvo o Kristovi a zdôvodňovať tým, ktorí ich o to požiadajú, nádej na večný život, ktorý nosia v sebe (porov. *I Pt* 3, 15)“.¹⁰⁰ V línii týchto chariziem sa nachádzajú aj cirkevné skupiny, ktoré majú osobitný význam pre kresťanský život v manželstve a ktoré môžu účinne „povzbudzovať mládež i manželov, najmä nedávno zosobášených“, a „vychovávať k manželskému, spoločenskému a apoštolskému životu“.¹⁰¹

b) Aj vysväteným služobníkom môže príslušnosť k charizmatickému zoskupeniu pomôcť znovu objaviť zmysel vlastného krstu, ktorým sa stali Božími synmi, a tiež ich špecifického povolania a poslania. Veriaci, ktorý prijal kňazskú vysviacku, môže nájsť v niektorom cirkevnom zoskupení silu a pomoc pre poctivé plnenie požiadaviek svojej špecifickej služby tak vo vzťahu k celému Božiemu

⁹⁵ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Dei verbum*, n. 8; *Catechismo della Chiesa Cattolica*, 888-892.

⁹⁶ DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Dei verbum*, n. 8.

⁹⁷ DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 10.

⁹⁸ JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Pastores gregis* (16. Októbra 2003), 10: *AAS* 96 (2004), 838. (V slovenčine vydal SSV v Trnave, 2006).

⁹⁹ Porov. JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Christifideles laici*, 29: *AAS* 81 (1989), 443 – 446.

¹⁰⁰ DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 10.

¹⁰¹ DRUHÝ Vatikánsky koncil: pastoračná konštitúcia *Gaudium et spes*, 52; porov. JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Familiaris consortio* (22 novembra 1981), n. 72: *AAS* 74 (1982), 169 – 170.

ľudu – a predovšetkým k tej jeho časti, ktorá mu je zverená –, ako aj vo vzťahu k úprimnej poslušnosti, ktorou je zaviazaný vlastnému ordinárovi.¹⁰² Analogicky to platí aj pre kandidátov kňazstva, ktorí pochádzajú z nejakého cirkevného združenia, ako to uvádza posynodálna exhortácia *Pastores dabo vobis*.¹⁰³ Tento vzťah sa má prejavovať v aktívnom podriadení sa vlastnej špecifickej formácii, kam prináša obohatenie pochádzajúce z danej charizmy. Kňaz môže ponúknuť takémuto cirkevnému zoskupeniu vzhľadom na špecifiká daného hnutia pastoračnú pomoc, no vždy pri zachovaní vedenia (*regimen*) platného v cirkevnom spoločenstve pre klerika vo vzťahu k jeho inkardinácii¹⁰⁴ a v náležitej poslušnosti voči jeho vlastnému ordinárovi.¹⁰⁵

c) Prínos charizmatického daru ku krstnému a služobnému kňazstvu sa príznačne prejavuje v *zasvätenom živote*, ktorý patrí ku charizmatickému rozmeru Cirkvi.¹⁰⁶ Táto charizma, ktorou sa prostredníctvom sľubov o zachovávaní evanjeliových rád uskutočňuje „osobitné pripodobnenie sa Kristovi čistému, chudobnému a poslušnému“¹⁰⁷ v trvalej forme života,¹⁰⁸ je daná veriacim nato, „aby mohli v hojnejšej miere požívať ovocie krstnej milosti“.¹⁰⁹ Spiritualita inštitútov zasväteného života sa môže stať tak pre veriaceho laika, ako aj pre kňaza, významným zdrojom prežívania vlastného povolania. Okrem toho môžu členovia inštitútov zasväteného života – s nevyhnutným súhlasom svojho predstaveného¹¹⁰ – nájsť vo vzťahu s novými zoskupeniami dôležitú podporu pre prežívanie vlastného špecifického povolania. Z ich strany môžu zasa ponúknuť „verné, radostné a charizmatické svedectvo zasväteného života“,¹¹¹ čo prispeje k „vzájomnému obohateniu“.

d) Napokon je dôležité, že magistérium odporúča ducha evanjeliových rád tiež každému vysvätenému služobníkovi.¹¹² Aj celibát, ktorý sa požaduje od kňazov v ctihodnej latinskej tradícii,¹¹³ je jasne spojený s charizmatickým darom: nemá totiž primárne funkčný charakter, ale „je osobitným stotožnením sa so životným štýlom samého Krista“,¹¹⁴ čo umožňuje úplne sa oddať poslaniu, ktoré kňaz prijíma pri vysviacke.¹¹⁵

¹⁰² Porov. JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis* (25. marca 1992), 68: *AAS* 84 (1992), 777.

¹⁰³ Porov. *Tamže*, 31, 68: *AAS* 84 (1992), 708 – 709, 775 – 777.

¹⁰⁴ Porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 265; *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 357, § 1.

¹⁰⁵ Porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 273; *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 370.

¹⁰⁶ Porov. KONGREGÁCIA PRE REHOĽNÍKOV A SEKULÁRNE INŠTITÚTY – KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV: smernice *Mutuae relationes*, 19, 34: *AAS* 70 (1978), 485 – 486, 493.

¹⁰⁷ JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Vita consecrata*, 31: *AAS* 88 (1996), 404 – 405.

¹⁰⁸ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 43.

¹⁰⁹ *Tamže*, 44; porov. dekrét *Perfectae caritatis*, 5; JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Vita consecrata*, 14, 30: *AAS* 88 (1996), 387 – 388, 403 – 404.

¹¹⁰ Porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 307, § 3; *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 578, § 3.

¹¹¹ KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA: inštrukcia *Znovu začať u Krista* (19. mája 2002), 30: *Enchiridion Vaticanum*, 21, 472.

¹¹² Porov. JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis*, 27 – 30: *AAS* 84 (1992), 700 – 707.

¹¹³ Porov. PAVOL VI.: encyklika *Sacerdotalis caelibatus* (24. júna 1967): *AAS* 59 (1967), 657 – 697.

¹¹⁴ BENEDIKT XVI.: apoštolská exhortácia *Sacramentum caritatis*, 24: *AAS* 99 (2007), 124.

¹¹⁵ Porov. JÁN PAVOL II.: apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis*, 29: *AAS* 84 (1992), 703 – 705; DRUHÝ Vatikánsky koncil: dekrét *Presbyterorum ordinis*, 16.

23. Predložený dokument má za cieľ vyjasniť teologické a ekleziologické zaradenie nových cirkevných zoskupení, vychádzajúc zo vzťahu medzi hierarchickými a charizmatickými darmi, a tým podporiť konkrétne hľadanie vhodnejších postupov cirkevného schvaľovania týchto zoskupení. Aktuálny *Kódex kánonického práva* predpokladá rôzne právne formy uznávania nových cirkevných zoskupení, ktoré vzišli z charizmatických darov. Tieto formy treba pozorne zvážiť,¹¹⁶ aby sa vyhlo precedensu, keď sa náležite neberú do úvahy ani základné princípy práva, ani povaha a osobitosť rôznych charizmatických zoskupení.

Z pohľadu vzťahu medzi hierarchickými a charizmatickými darmi je nevyhnutné rešpektovať dve základné kritériá, ktoré musia byť neoddeliteľne zohľadnené: Prvým je rešpektovanie charizmatickej osobitosti jednotlivých cirkevných zoskupení, čo pomáha vyhnúť sa právnej redukcii ubíjajúcej novosť, prinášajú špecifickou skúsenosťou. Tým sa vyhne riziku, že budú rôzne charizmy v rámci Cirkvi považované za jeden nerozlíšený zdroj. Druhým kritériom je rešpektovanie základného cirkevného poriadku (*regimen*), čo podporuje účinné začlenenie charizmatických darov do života Cirkvi – univerzálnej i partikulárnej. Tým sa vyhne tomu, aby sa charizmatické zoskupenia považovali za akoby paralelné k cirkevnému životu, teda v neusporiadanom vzťahu k hierarchickým darom.

Záver

24. V očakávaní vyliatia Ducha Svätého sa prví učeníci zišli na modlitbách spoločne s Máriou, Ježišovou matkou (porov. *Sk* 1, 14). Ona dokonale dokázala prijať a záručiť výnimočné milosti – spomedzi nich predovšetkým milosť byť Božou Matkou –, ktorými bola v prehornej miere obdarená Najsvätejšou Trojicou. Všetky deti Cirkvi môžu obdivovať jej úplnú poddajnosť pôsobeniu Ducha Svätého; poslušnosť vo viere bez trhlín a s priezračnou pokorou. Mária naplno svedčí o poslušnom a vernom prijatí každého daru Ducha. Okrem toho, ako učí Druhý vatikánsky koncil, sa Panna Mária „s materinskou láskou stará o bratov a sestry jej Syna, ktorí ešte putujú a nachádzajú sa v

¹¹⁶ Najjednoduchšou právnou formou uznania cirkevného zoskupenia charizmatickej povahy sa podnes javí súkromné združenie veriacich (porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 321 – 326; *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 573, § 2 – 583). Predsa však treba pozorne zvážiť aj iné právne formy s ich vlastnými špecifickými charakteristikami, ako sú napríklad verejné združenia veriacich (porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 312 – 320; *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 573, § 1 – 583), klerické združenia veriacich (porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 302), inštitúty zasväteného života (porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 573 – 730; *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 410 – 571), spoločenstvá apoštolského života (porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 731 – 746; *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 572) a osobné prelatury (porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 294 – 297).

nebezpečenstvách a ťažkostiach, dokiaľ sa nedostanú do blaženej vlasti“. ¹¹⁷ Pretože „sa dala viesť Duchom Svätým po ceste viery k poslaniu služby a plodnosti“, aj my „dnes upierame svoj pohľad na ňu, aby nám všetkým pomohla ohlásiť posolstvo spásy a aby sa noví učenici stali pracovitými hlásateľmi evanjelia“. ¹¹⁸ Preto sa Mária považuje za Matku Cirkvi a k nej sa utiekame plní dôvery, aby vďaka jej účinnej pomoci a mocnému príhovoru dokázali veriaci poslušne prijať charizmy hojne udeľované Duchom Svätým a prinášať ovocie pre život a poslanie Cirkvi a pre dobro sveta.

Najvyšší veľkňaz František, na audiencii udelenej 14. marca 2016 podpísanému kardinálovi prefektovi Kongregácie pre náuku viery schválil tento list, o ktorom rozhodlo plenárne zasadanie tohto dikastéria a nariadil jeho zverejnenie.

V Ríme v sídle Kongregácie pre náuku viery 15. mája 2016, na sviatok Zoslania Ducha Svätého.

Kardinál Gerhard Müller,
prefekt

+ Luis F. Ladaria SJ,
titulárny arcibiskup Thibica,
sekretár

¹¹⁷ DRUHÝ Vatikánsky koncil: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 62.

¹¹⁸ FRANTIŠEK: apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 287: AAS 105 (2013), 1136.